ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΦΛΩΡΟΠΟΥΛΟΥ
ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ Γ΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

Σάββατο 23 Ιανουαρίου 2021

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

Θέμα Α1

Να αιτιολογήσετε:

α. τη ναυτιλιακή και εμπορική ανάπτυξη πολλών παραλιακών περιοχών του ελληνικού χώρου κατά τον 18ο αιώνα.

β. την απουσία ταξικών κομμάτων τις τελευταίες δεκαετίες του 19ου αιώνα.

γ. την αποχή των παλαιών κομμάτων από τις εκλογές του Νοεμβρίου 1910.

μονάδες 15

Θέμα Α2

Αντιστοιχίστε τα στοιχεία της στήλης Α΄ με εκείνα της στήλης Β΄ (δύο στοιχεία της στήλης Α΄ περισσεύουν).

στήλη Α΄	**στήλη Β΄**
1. Δημήτριος Βούλγαρης	**α.** Πολιτισμική εξάπλωση στην Οθωμανική αυτοκρατορία.
2. Επαμεινώνδας Δεληγιώργης	**β.** Δεν αποδεχόταν τον χωρισμό των εξουσιών.
3. Ιωάννης Κωλέττης	**γ.** Με τις παρεμβάσεις του στον στρατό επιχείρησε τη δημιουργία σώματος πραιτοριανών για να εξασφαλίσει την παραμονή του στην εξουσία.
4. Χαρίλαος Τρικούπης	**δ.** Στο πρόσωπο του βασιλιά έβλεπε το σύμβολο της εθνική ενότητας.
5. Θεόδωρος Δηλιγιάννης	**ε.** Ανάπτυξη της οικονομίας κυρίως με την ενίσχυση της γεωργίας.
6. Δημήτριος Ράλλης	
7. Κυριακούλης Μαυρομιχάλης	

μονάδες 10

Θέμα Β1

α. Ποια η θέση της σταφίδας στο εξωτερικό εμπόριο και ποιες οι συνέπειες της σταφιδικής κρίσης στα τέλη του 19ου αρχές 20ού αιώνα; (μον. 6)

β. Να αναφέρετε τους παράγοντες που συνετέλεσαν στην ανάπτυξη της εκμετάλλευσης του υπεδάφους κατά τον 19ο αιώνα στην Ελλάδα. (μον. 6)

μονάδες 12

Θέμα Β2

Ποιες ήταν οι συνέπειες της εκλογικής ήττας του Βενιζέλου το 1920 σε οικονομικό και πολιτικό επίπεδο;

μονάδες 13

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

Θέμα Γ1

Με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις και αξιοποιώντας τα παραθέματα που ακολουθούν να παρουσιάσετε:

α. την εξέλιξή του εργατικού κινήματος στην Ελλάδα τον 20ό αιώνα και τη σχέση του με την Κοινωνιολογική Εταιρεία. (μον. 15)

β. τις συνθήκες εργασίας των εργατών και τις ενέργειες της πρώτης κυβέρνησης του Βενιζέλου (1911) για τη θέσπιση εργατικών νόμων. (μον. 10)

μονάδες 25

ΠΑΡΑΘΕΜΑ Α΄

[…] η Ελλάδα φάνηκε να είναι η μοναδική χώρα στην Ευρώπη, η οποία έμεινε ανεπηρέαστη από το μεγάλο κοινωνικό κίνημα της νεότερης εποχής, όταν ξαφνικά στην καμπή του 1907 έκανε την εμφάνιση της μια μικρή εφημερίδα στον Βόλο, το θεσσαλικό επίνειο[1], η οποία έφερε τον τίτλο *Εργάτης* και έτσι έγινε ευρύτερα γνωστή η προσπάθεια του θεσσαλικού προλεταριάτου να αρχίσει τον αγώνα της απελευθέρωσης. […] Ο Βόλος δεν είναι μεγάλη πόλη, ούτε ένα από τα σημαντικότερα βιομηχανικά κέντρα της Ελλάδας. Αλλά είναι μια από τις πιο εύπορες και κοινωνικά προοδευτικές ελληνικές πόλεις και το γειτόνεμά της με τον θεσσαλικό κάμπο –όπου το αγροτικό ζήτημα παρακίνησε κάποτε σε εξέγερση– εξηγεί το γεγονός ότι και οι εργάτες σ' αυτή την πόλη διαφωτίστηκαν ευκολότερα σχετικά με την κοινωνική τους θέση. Πίσω από την εφημερίδα *Εργάτης* βρισκόταν η προσπάθεια μιας οργάνωσης η οποία περιλάμβανε περίπου 400 μισθωτούς και επεδίωκε να αποσπάσει τους εργάτες από τα συντεχνιακά σωματεία τους και να τους συνενώσει σε έναν καθαρά προλεταριακό σύνδεσμο […] Η προσπάθεια ωστόσο δεν πέτυχε, επειδή οι εκμεταλλευτές γνώριζαν καλά το πώς να διεισδύσουν σαν φίλοι στο σύνδεσμο και χάρη στην παροιμιώδη αμάθεια του έλληνα εργάτη να εξαλείψουν το επαναστατικό πνεύμα από το κίνημα. […]

Ταυτόχρονα, στην Αθήνα ορισμένοι διανοούμενοι, οι οποίοι ως επί το πλείστον είχαν σπουδάσει στη Γερμανία και εκεί είχαν έρθει σε επαφή με το μεταρρυθμιστικό σοσιαλισμό, συνενώθηκαν σε μια Κοινωνιολογική Εταιρεία, η οποία έθεσε ως σκοπό της όχι μόνο να προαγάγει τη μελέτη των κοινωνικών επιστημών στη χώρα, αλλά και να προωθήσει μια μεταρρυθμιστική κοινωνική πολιτική κινητοποιώντας τις λαϊκές μάζες.

Κώστας Χατζόπουλος, «Το Εργατικό Κίνημα στην Ελλάδα - Die Arbeiterbewegung in Griechenland» 1914, μτφρ,-επιμ. Δημήτρης Χρ. Ξιφαράς, Θέσεις-τριμηνιαία επιθεώρηση

ΠΑΡΑΘΕΜΑ Β΄

Η εργάσιμη ημέρα στην Ελλάδα είναι μεγάλη, μακρύτερη από οπουδήποτε αλλού. Κανείς εργάτης δεν φαντάζεται τα καλά και ευεργετικά που θα έφερνε η ημέρα των οκτώ εργάσιμων ωρών. Δεν γνωρίζουν παρά την εργάσιμη των δέκα, το λιγότερο, ενώ συνήθως η εργασία τους διαρκεί 12 ή 14 ώρες, χωρίς κανενός είδους επίδομα ή επιπλέον αμοιβή. Οι απεργίες ήταν πρακτικά άγνωστες μέχρι το 1909. Οι μόνες αξιομνημόνευτες απεργιακές κινητοποιήσεις που έλαβαν χώρα από τότε ήταν τρεις και αφορούσαν την πρωτεύουσα. Αλλά το κοινό έδωσε ελάχιστη προσοχή σ' αυτές τις φασαρίες και οι απεργοί έκριναν ότι οι προσπάθειές τους τους κόστιζαν ακριβά. Δεν ξαναδοκίμασαν από τότε.

---

[1] επίνειο: χαρακτηρισμός πόλης ή γενικά οικισμού που διαθέτει λιμάνι, μέσω του οποίου ορισμένη πόλη, συνήθ. μεσόγεια, επικοινωνεί με τη θάλασσα.

Τα σωματεία έκαναν αρκετές προόδους εδώ και μερικά χρόνια και σχεδόν όλες οι βιομηχανίες έχουν τις ενώσεις και τις αδελφότητές τους [...] Οι γυναίκες δεν γίνονται δεκτές ως μέλη των σωματείων.

Percy Martin, La Grece nouvelle, Paris, Libraire orientale et americaine, 1913, σ. 176-177, στο Θέματα Νεοελληνική Ιστορίας Γ΄ τάξη Ενιαίου Λυκείου (Θεωρητική Κατεύθυνση), Διόφαντος ΙΤΥΕ 2012, σελ. 47

ΠΑΡΑΘΕΜΑ Γ΄

Ο Ελευθέριος Βενιζέλος, παρά το ότι η προσοχή του είναι στραμμένη στα εθνικά θέματα, δεν ολιγωρεί στη ρύθμιση των θεμάτων της εργασίας και των συνθηκών της. Έτσι ψηφίζει τον Νόμο 3934 της 19/ 21 Νοεμβρίου 1911 «Περί υγιεινής και ασφάλειας των εργατών και περί ωρών εργασίας». Εισηγείται και εκδίδεται το Βασιλικό Διάταγμα της 14/ 20 Σεπτεμβρίου 1912 «περί κανονισμού ωρών εργασίας εν τοις αρτοποιείοις», το Βασιλικό Διάταγμα της 10/ 16 Οκτωβρίου 1919 «περί υγιεινής και ασφάλισης των εργατών εις οικοδομάς και παρομοίας εργασίας και επιχειρήσεις».

Όλοι οι ως άνω Νόμοι και τα Βασιλικά Διατάγματα κωδικοποιούνται στο Προεδρικό Διάταγμα, αρκετά χρόνια αργότερα, το Διάταγμα της 27 Ιουνίου 1932 «περί κωδικοποιήσεως και συμπληρώσεως των περί οκταώρου εργασίας διατάξεων». Στο Διάταγμα αυτό με σαφή τρόπο θεσπίζεται η οκτάωρη ημερήσια εργασία. Αναφέρει χαρακτηριστικά στο άρθρο 2 «Αι ώραι εργασίας των εν τω προηγουμένω άρθρω, εργασιών και βιομηχανικών επιχειρήσεων δεν επιτρέπεται να υπερβαίνωσι τας οκτώ ώρας καθ' εκάστην και τας τεσσαράκοντα οκτώ καθ' εβδομάδα». Στο επόμενο άρθρο 3 προβλέπει τις τυχόν εξαιρέσεις, με υπέρβαση μόνο κατά μία ώρα κάθε μέρα και μόνον κατόπιν αδείας που πρέπει να δίνεται από το Γενικό Επιθεωρητή Εργασίας ή τον Επιθεωρητή Εργασίας ή, όπου δεν υπάρχει αυτός, από την Αστυνομία (άρθρα 9 και 10). Στο ίδιο νομοθέτημα προβλέπεται για πρώτη φορά ο «πίνακας εργαζομένων» (άρθρο 13), που καταγράφει τους εργαζόμενους και τις ώρες απασχόλησής τους, καθώς και οι υπερωρίες που έχουν εγκριθεί, ώστε να είναι αποτελεσματικός ο έλεγχος. Προβλέπει επίσης ότι τα διαλείμματα και οι διακοπές δεν περιλαμβάνονται στο χρόνο απασχόλησης. Θεσμοθετεί το χρόνο για το μεσημεριανό γεύμα, που δεν μπορεί να είναι πάνω από 2 ώρες για το χειμώνα και πάνω από 3 ώρες για το καλοκαίρι. Σε καμιά όμως περίπτωση κάτω από μία ώρα (άρθρο 14). Τέλος, προβλέπει ότι οι εργοδότες είναι υποχρεωμένοι να διαθέτουν «υγιεινόν χώρον προς λήψιν τροφής και ανάπαυσιν» των εργαζομένων (άρθρο 15). Η μη συμμόρφωση προς όλες αυτές τις διατάξεις επιφέρει κυρώσεις για τον εργοδότη και ποινικές ευθύνες.

Θεόδωρος Τσομίδης, Η συμβολή του Ελευθέριου Βενιζέλου στη διαμόρφωση του εργατικού δικαίου, http://www.venizelos-foundation.gr

Θέμα Δ1

Αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από τα κείμενα που σας δίνονται να αναφερθείτε στη στάση των τριών ξενικών κομμάτων απέναντι στην ύπαρξη συντάγματος μέχρι και την ψήφισή του το 1844.

μονάδες 25

ΠΑΡΑΘΕΜΑ Α΄

Ελληνικά «Κόμματα» –Ιδεολογική Τοποθέτηση

Το «ρωσικό» κόμμα είχε μάλλον τη σαφέστερη ιδεολογική τοποθέτηση, εξαιτίας της στενής του ταύτισης με την υπεράσπιση των συμφερόντων της Εκκλησίας. […] Σε άλλα ζητήματα η θέση του «ρωσικού» κόμματος ήταν συνήθως συγκεχυμένη ή ασυνεπής. Μέσα στην ενδεκάχρονη αυτή περίοδο διένυσε όλο το φάσμα από την υποστήριξη της απολυταρχίας ως την υποστήριξη της πιο φιλελεύθερης μορφής συνταγματισμού, δεδομένου ότι η θέση του σε κάθε συγκεκριμένη στιγμή εξαρτιόταν από το βαθμό της εύνοιας που του έδειχνε ο βασιλιάς.

Κατά τα πρώτα χρόνια της απολυταρχίας το «γαλλικό» και το «αγγλικό» κόμμα δεν είχαν πολλούς λόγους διαφωνίας σε θέματα αρχών. Θεωρητικά, και τα δύο υιοθετούσαν την άμεση εγκαθίδρυση συνταγματικού καθεστώτος, μολονότι στην πράξη οι ηγέτες τους ευνοούσαν την προσωρινή αναβολή του.

John. A. Petropoulos, *Πολιτική και συγκρότηση κράτους στο ελληνικό βασίλειο (1833-1843)*, ΜΙΕΤ, Αθήνα 1997, σ. 631-633.

ΠΑΡΑΘΕΜΑ Β΄

Την 8η Νοεμβρίου 1843 συνήλθεν η «της Γ΄ Σεπτεμβρίου εν Αθήναις Εθνική Συνέλευσιν». Ο Όθων, κηρύσσων την έναρξιν των εργασιών αυτής, διεδήλωσε την αντίληψιν ότι το καταρτισθησόμενον Σύνταγμα έπρεπε να είναι προϊόν συμφωνίας μεταξύ αυτού και των αντιπροσώπων του λαού. […]

Η Συνέλευσις, απαντώσα εις τον λόγον του θρόνου, απεδέχθη την αντίληψιν περί του Συντάγματος ως συνθήκης «μεταξύ Έθνους και βασιλέως, μελλούσης να καθιερώση αμετασαλεύτως των Ελλήνων τα δικαιώματα και του Θρόνου τα προνόμια», υπέμνησε δε αφ' ενός μεν ότι «το Έθνος, καθ' όλην την διάρκειαν του ιερού υπέρ της ανεξαρτησίας του αγώνος καθιέρωσεν επανειλημμένως εις τας πράξεις των Συνελεύσεών του τας εθνωφελείς αρχάς και εγγυήσεις του συνταγματικού πολιτεύματος», και αφ' ετέρου ότι «η ενέργεια των από της καθιδρύσεως της βασιλείας ελευθέρων διατάξεων... εκινδύνευε να χαλαρωθή ένεκα λυπηρών περιστάσεων» και ότι «μόνον το συνταγματικόν πολίτευμα θέλει δώσει ζωήν και μονιμότητα εις αυτάς». Αι παράγραφοι αυταί προσετέθησαν μετά ζωηράν συζήτησιν, καθ' ην ετονίσθη ότι «το συνταχθησόμενον πολίτευμα εκπηγάζει από κεκτημένον ηθικόν δικαίωμα και δεν είναι εξ εκείνων, τα οποία χορηγούσιν οι ηγεμόνες των λαών και έχουν δικαίωμα επομένως να ανακαλέσωσι» (Πρακτικά, σ. 73).

Αλέξανδρος Σβώλος, *Τα Ελληνικά Συντάγματα*, σ. 76-77

ΠΑΡΑΘΕΜΑ Γ΄

Στην ηγεσία της κίνησης που αποσκοπούσε κατά βάση, στην αποπομπή των Βαυαρών από τα κυβερνητικά «πόστα» και στην ψήφιση Συντάγματος, αντιπροσωπεύονταν και τα τρία «ξενικά κόμματα». [...] Η κάθε παράταξη, ωστόσο, ακολουθούσε πολιτική συνεπή προς τις απώτερες βλέψεις της που στη συγκεκριμένη φάση, συνοψίζονταν στην εγκαθίδρυση ορθόδοξης μοναρχίας για το «ρωσικό» και συνταγματικής για το «γαλλικό» και το «αγγλικό» κόμμα. Την νύχτα της 3ης Σεπτεμβρίου το Συμβούλιο της Επικρατείας ενέκρινε ομόφωνα «εθνική πράξη» στην οποία περιλαμβανόταν και ο όρκος που καλούνταν ο στρατός να ενστερνιστεί: Ορκίζομαι πίστιν εις την Πατρίδαν και τον Συνταγματικόν Θρόνον και απαρασάλευτον αφοσίωσιν εις τους κατά τα σήμερον εγκριθησόμενα μέτρα διά της Εθνικής Συνελεύσεως καθιερωθησομένους Συνταγματικούς θεσμούς».

Παύλος Πετρίδης, *Πολιτικοί και συνταγματικοί θεσμοί στην νεότερη Ελλάδα (1821-1843)*, University Studio Press, σ. 10-12

Καλή επιτυχία!!!